

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า การศึกษาเป็น เครื่องมือหรือเป็นรากฐานสำคัญยิ่งในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ฉะนั้นจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวิทยาการด้านต่าง ๆ การจัดทำหลักสูตรและการเรียนการสอนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาจึงต้องมีการพัฒนาปรับให้ทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นด้วย สำหรับประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่จัดการศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญนี้ จึงได้มีการปรับปรุง เปลี่ยนหลักสูตรเป็นระยะตามความจำเป็นและความเหมาะสม และครั้งหลังสุดได้มีการประกาศใช้หลักสูตรใหม่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2521 เป็นต้นไป การปรับปรุงหลักสูตรครั้งนี้มุ่งเน้นหนักที่จะพัฒนามาตรฐานการเรียนการสอน ในระดับนี้ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น มีความเหมาะสมแก่กาลสมัย เพื่อความเจริญก้าวหน้าและความอยู่รอดของประเทศไทย

เมื่อหลักสูตรเปลี่ยนแปลง หลายสิ่งหลายอย่างที่ประกอบกันเป็นหลักสูตรย่อมต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือแบบเรียนเป็นวัสดุอุปกรณ์สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการเรียนการสอนในโรงเรียนนั้น จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงเสมอทุกครั้งเมื่อหลักสูตรเปลี่ยนแปลงไป เพราะเนื่องจากหนังสือแบบเรียนเป็นสิ่งจำเป็นสำคัญในแง่เป็นแหล่งความรู้จึงควรมีความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ ไม่ควรหยุดอยู่กับที่ จะต้องเปลี่ยนแปลงไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา และจะต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าทาง

วิชาการศึกษาค้นคว้า¹

ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยซึ่งเป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงหนังสือเรียนทุกครั้ง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเช่นกัน การเปลี่ยนแปลงมาใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นฉบับปีพุทธศักราช 2521 นี้ ได้มีการปรับปรุงหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยเป็นอย่างมาก ซึ่งมีสิ่งที่น่าสนใจควรกล่าวถึงคือ

1. เปลี่ยนค่านำชื่อหนังสือจากคำว่า หนังสือแบบเรียน เป็นหนังสือเรียน

คำว่าหนังสือแบบเรียน (Textbooks) คือ หนังสือที่บรรจุและเรียบเรียงเนื้อหาตรงตามหลักสูตรและประมวลการสอนซึ่งกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้หรือกำหนดให้ใช้เรียนในระดับชั้นต่าง ๆ ในโรงเรียน โดยคำนึงถึงความง่าย และความเหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียน²

คำว่า หนังสือเรียน หม่อมหลวง บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ได้ให้ความเห็นว่า

หนังสือเรียนมีความหมายกว้างกว่าหนังสือแบบเรียน หนังสือเรียนจะเป็นหนังสือทั่วไปที่ใช้ในการเรียนการสอน และเปลี่ยนมาใช้คำว่าหนังสือเรียนแทนเพราะประสงค์จะเปลี่ยนทัศนคติเรื่องหนังสือที่ใช้ในห้องเรียนว่าไม่จำเป็นต้องเป็นแบบอย่าง เพราะอาจมีผู้อื่นเห็นต่างไปจากสิ่งที่ปรากฏในหนังสือนั้น และสิ่งที่อยู่ในหนังสือนั้นอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าวัดว่าแบบเรียนเป็นคำชี้ถึงแบบแผนตายตัวเกินไป³

¹ A Project of American Educational Association, "Textbook" Encyclopedia of Educational Research 4th ed. (London : The Macmillan Company, 1969), pp. 1470 - 1472.

² ประกาศรี สีสอนาโท, "เกณฑ์การวิเคราะห์แบบเรียนภาษาไทย," เอกสารประกอบการสัมมนาการวิเคราะห์หนังสือเรียนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาควิชามัธยมศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523, หน้า 54. (อัครสำเนา).

³ สัมภาษณ์ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 3 มีนาคม 2523.

การเปลี่ยนแปลงในข้อนี้จะเป็นนิมิตที่ชี้ให้เห็นว่าหนังสือเรียนในเมืองไทยเพราะการศึกษาในเมืองไทยหลายวิชาจะยึดคำกริยาหรือหนังสือเรียนอย่างเหนียวแน่นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเสมอ

2. ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้เปลี่ยนแปลงหนังสือแบบเรียน วิชาวรรณคดีไทย เป็นหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ นอกจากจะได้ปรับปรุงเนื้อหา กิจกรรมการเรียน การสอนให้เปลี่ยนแปลงไปจากแบบเรียน วิชาวรรณคดีไทยแล้ว ในหนังสือเรียนวิชาภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ยังได้แทรก เนื้อหาวิชาหลักภาษาไทยในกิจกรรมท้ายบทของบางบทในหนังสือเรียน อีกด้วย ทั้งนี้มีจุดมุ่งหมายจะให้มีการเรียนการสอนเป็นแบบสัมพันธ์ทักษะ โดยสอนหลักภาษา การใช้ภาษา และวรรณคดีหรือวรรณกรรมให้สัมพันธ์กัน

3. สำหรับวิชาหลักภาษาไทยแต่เดิมนั้น แยกรายวิชาเป็นชั่วโมงเรียนต่างหาก ซึ่งแต่ก่อนกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการมิได้จัดทำหนังสือแบบเรียนวิชาหลักภาษาไทย รวมทั้งมิได้กำหนดให้ใช้หนังสือแบบเรียนเล่มหนึ่งเล่มใดโดยตรง ครูที่สอนวิชานี้จึงเลือกใช้หนังสือแบบเรียนวิชาหลักภาษาไทยแตกต่างกันออกไป เพราะมีสำนักพิมพ์เอกชนหลายแห่งจัดทำขึ้น แต่ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปีพุทธศักราช 2521 นี้ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเนื้อหาวิชาหลักภาษาไทยลงในหลักสูตรชั้นละ 6 - 7 หัวข้อ และกรมวิชาการได้จัดทำหนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทยสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้น ถึงแม้ว่าจะมีคัมภีร์ที่ใช้หนังสือเรียนชุดนี้ โดยตรงก็ตาม โรงเรียนมัธยมศึกษาหลายแห่งก็ได้ใช้กันทั่วไป นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก

เรื่องสำคัญที่ควรกล่าวถึงควบคู่ไปกับหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยก็คือการเรียนการสอน วิชาภาษาไทย เพราะมีความเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยโดยทั่วไป ในปัจจุบัน แบ่งขอบเขตการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือ หลักภาษา การใช้ภาษา และวรรณคดี แต่ละด้านมีความสำคัญและประโยชน์ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน และจะต้องเชื่อมโยงไปด้วยกันเสมอ ในสาขาของวิชาภาษาไทยวิชาที่เป็นปัญหามากที่สุดคือวิชาหลักภาษาไทย หลายคนมองไม่เห็น ความสำคัญของหลักภาษาไทย และมองไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องเรียนวิชาหลักภาษาไทย ทั้ง ๆ ที่เนื้อหาของวิชานี้เป็นเรื่องลักษณะของภาษาไทยถือเป็นระเบียบ แบบแผนของภาษา

สอนให้นักเรียนได้รับความรู้ จนเกิดทักษะและมีแนวทางในการใช้ภาษาให้ถูกต้องและใช้จนเคยชิน เรื่องความสำคัญของหลักภาษาไทยนี้ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ ได้ให้ความเห็นไว้ว่า "การมีหลักภาษาไทยเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง หากขาดหลักภาษาไทยเสียแล้วก็เท่ากับขาด "บรรทัดฐาน" ของภาษา จะเป็นเหตุให้การใช้ภาษาบกพร่อง ผิดพลาด และไขว้เขว นานไป จะทำให้ภาษาเสื่อมสลายไปได้"¹

เนื่องจากหลักภาษาไทยมีความสำคัญดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดวิชาหลักภาษาไทยไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอน เพราะจะมีประโยชน์แก่ผู้เรียนโดยตรง ดังที่ สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรหม ได้อธิบายถึงประโยชน์ในการเรียนวิชาหลักภาษาไทยไว้อย่างแจ่มแจ้งหลายประการ ตัวอย่างเช่น "การสอนหลักภาษาจะช่วยให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาไทยเป็นอย่างดี และสามารถนำความรู้ที่ได้เรียนไปแล้วไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง"²

ถึงแม้ว่าวิชาหลักภาษาไทยจะมีความสำคัญและมีความจำเป็นที่จะต้องให้นักเรียนเรียนควยความเข้าใจเป็นอย่างดีก็ตาม การเรียนการสอนวิชาหลักภาษาไทยตามหลักสูตรฉบับพุทธศักราช 2503 นั้นไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะนักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชานี้ เพราะเห็นว่าเป็นวิชาที่น่าเบื่อหน่าย ไร้ประโยชน์ ต้องท่องจำกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ควยเนื้อหาซ้ำกันในแต่ละปี ตั้งแต่ชั้นประถม มัธยม ไปจนถึงระดับอุดมศึกษา พบได้จากงานวิจัยของหลายท่าน ไคแก่ ประภาศรี สุคubrรท³ และงานวิจัยของ

¹ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, "หลักการสอนภาษาไทย," วารสารวิสามัญศึกษา 2

(พฤษภาคม 2508) : 1.

² สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรหม, วิธีสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา

(กรุงเทพมหานคร : ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 168.

³ ประภาศรี สุคubrรท, "การสำรวจการสอนวิชาหลักภาษาไทยในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สายสามัญในจังหวัดพระนคร," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2508), หน้า 167.

ผกาศรี หงส์นาค¹ แสดงให้เห็นว่า ในหมวดวิชาภาษาไทย นักเรียนไม่ชอบเรียนวิชาหลักภาษาไทยมากที่สุด การเรียนการสอนประสบปัญหา ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย นักเรียนมีทัศนคติไม่ดีต่อวิชานี้เป็นอย่างมาก

สาเหตุที่ทำให้นักเรียนเบื่อหน่าย ไม่สนใจ เรียนวิชาหลักภาษาไทยมีหลายประการ และสาเหตุสำคัญซึ่งน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องเป็นอย่างมากคือ หนังสือแบบเรียนวิชาหลักภาษาไทย เพราะเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนการสอนวิชานี้ เนื่องจากหนังสือแบบเรียนวิชาหลักภาษาไทยซึ่ง เอกชนจัดทำขึ้นใช้ในหลักสูตร เดิมมาจนถึงปีการศึกษา 2521 นั้นเป็นแบบเรียนใช้ในช่วงเวลายาวนาน ชาคการปรับปรุงให้ทันสมัยตามลักษณะของแบบเรียนที่ดี / ทั้งหม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ ได้กล่าวถึงความล้าสมัยของหนังสือแบบเรียนวิชาภาษาไทยว่า "ถึงแม้ว่าภาษาของเราจะพัฒนาอย่างน่าภูมิใจ แต่การสอนในโรงเรียนไม่พัฒนาให้ทันกาลเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การผลิตหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยเกือบจะเรียกได้ว่าไม่เขยิบไปเลย เป็นผลให้เกิดความระส่ำระสายในวงการสอนภาษาไทยในขณะนี้"²

นอกจากการวิพากษ์วิจารณ์หนังสือแบบเรียนวิชาภาษาไทยโดยทั่วไปแล้ว ยังมีผู้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือแบบเรียนวิชาหลักภาษาไทยในหลักสูตร เดิม โดยตรงว่า คำราชาภาษาไทยมีเนื้อหาไม่เข้าใจอำนวยความสะดวกการเรียนการสอน และมีคนหนึ่งกล่าวถึงว่า "จะเห็นได้ว่า คำราชาภาษาไทยที่เราเรียนมาตั้งแต่เล็กแต่น้อยนั้นเป็นคำราชาสมเสร็จ รวบรวมเอากฎเกณฑ์ไวยากรณ์ของภาษาต่าง ๆ ที่เป็นภาษาที่ตายไปแล้ว"³ ทั้งยังได้กล่าวถึงความไม่ทันกาลของ

¹ผกาศรี หงส์นาค, "การเรียนการสอนหลักภาษาไทยในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 103.

²ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ภาษาไทยวิชาที่ถูกลืม ชุมบุบสง เสริมการใช้ภาษาไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรุงเทพการพิมพ์, 2520), หน้า 4.

³ครูใหม่ สอนไทย, "หลักภาษาไทย-หลักภาษาไทย," วิทยาสาร 24 (15 กันยายน 2516) : 30.

หนังสือแบบเรียนวิชาหลักภาษาไทยว่า

... สิ่งที่เป็นเครื่องมีอบอกเนื้อหาวิชาหลักภาษาไทยตามหลักสูตรกำหนดคือ หนังสือเรียนแนวว่าจะมีผู้เขียนขึ้นมาหลายคน แต่ก็ยังอิงตามหลักเดิมเดิมเคยใช้ในสยาม นั่นก็คือตำราหลักภาษาไทยของพระยาอุปถัมภ์คสิปสาร ซึ่งท่านเขียนภาคแรกคืออักษรวิธีจบตั้งแต่เมื่อปี พ.ศ. 2461 โน่น แมตั่วอย่างประโยชน์ก็แทบจะเอามาจากของเดิมที่เดียว¹

เรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทยนี้ยังมีงานวิจัยของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้ใช้แบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์การใช้แบบเรียนซึ่ง มัทนียา แสงสัจจรัตน์ ได้ถามมาล่าวถึง และจากงานวิจัยของ มัทนียาเองพบว่าหนังสือแบบเรียนหลักภาษาไทยที่ใช้อยู่บางเล่มเชื่อถือไม่ได้ ทั้งเห็นด้วยว่า เนื้อหาในหนังสือเรียนยากเกินไป ควรทำเนื้อหาซึ่งเด็กจะเอาไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ และครูส่วนใหญ่ยังมีความต้องการให้กระทรวงศึกษาธิการจัดทำหนังสือแบบเรียนวิชาหลักภาษาและการใช้ภาษาขึ้นเป็นมาตรฐานอีกด้วย²

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น หมวดวิชาภาษาไทยในปีพุทธศักราช 2521 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการเห็นสมควรที่จะปรับปรุงค่านหนังสือเรียนด้วย จึงได้เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยหลายประการดังกล่าวแล้วข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำหนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทยเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนวิชานี้ ทั้งเป็นการอนุเคราะห์แก่ครูภาษาไทยด้วย โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้นักเรียนได้มีสมรรถภาพทางการ

¹ คุรุใหม่ สอนไทย, "หลักภาษาไทย-หลักภาษาใคร," หน้า 31.

² มัทนียา แสงสัจจรัตน์, "ปัญหาการใช้แบบเรียนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2514," (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514), หน้า 16 - 17.

สังเกตซึ่งเป็นสมรรถภาพที่สำคัญในการดำรงชีวิต¹ ดังนั้นจึงมีความแตกต่างจากแบบเรียน
หลักภาษาไทยที่เคยใช้กันอยู่แต่เดิมซึ่งมักจะเน้นกฎเกณฑ์ทางค่านวैयाกรณ์²

ผู้วิจัยเคยฝึกสอนวิชาภาษาไทย และสอนวิชานี้ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นเวลา
1 ปี มีความคิดเกี่ยวกับวิชาหลักภาษาไทยว่า นักเรียนในระดับนี้ควรมีพื้นฐานทางหลักภาษาที่ดี
และควรจะเริ่มมองเห็นคุณค่าของวิชาในแง่การคิดสื่อสาร แทนการที่เกิกปัญหาไม่ประสบ
ความสำเร็จเท่าที่ควรนั้น หนังสือแบบเรียนที่ใช้กันในหลักสูตรเดิมได้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก
มาก บัดนี้ได้เปลี่ยนแปลงหลักสูตร และกรมวิชาการได้จัดทำหนังสือเรียนวิชาหลักภาษาขึ้นแล้ว
ทั้งได้เขียนเชิญชวนให้วิทยากรวิจารณ์หนังสือเรียนชุดนี้ โดยกล่าวไว้ในหน้าคำนำว่า "หนังสือเรียน
วิชาหลักภาษาไทยเล่มนี้อาจมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง กรมวิชาการยินดีรับคำทักท้วง และขอเสนอแนะ
เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น"³ ดังนั้นหนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทย
ชุดนี้จึงเป็นสิ่งที่น่าศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิเคราะห์โดยสอบถามความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่ใช้
หนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นอย่างมาก ทั้งนี้มีจุดประสงค์จะวิเคราะห์
หนังสือเรียนดังกล่าวว่าทำได้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ มีประสิทธิภาพเพียงใด และ
ต้องการสำรวจทัศนคติของครูและนักเรียนว่าหลังจากเปลี่ยนแปลงหลักสูตร และมีการใช้หนังสือ
เรียนของกรมวิชาการแล้วมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อวิชาหลักภาษาไทยบ้างหรือไม่ และ
เปลี่ยนแปลงไปในรูปใด แต่เนื่องจากหนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทยเสร็จสมบูรณ์เพียง 2
เล่ม และเล่ม 2 เพิ่งออกใช้ในปีการศึกษา 2522 นี้ ผู้ใช้หนังสือเรียนคือครูและนักเรียนอาจ
ยังไม่สามารถวิเคราะห์หรือมองเห็นสภาพการเปลี่ยนแปลงทางการเรียนการสอนอย่างชัดเจน

¹กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการสอนหลักภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น เล่ม 1 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2521), คำแนะนำการไอ.

²สัมภาษณ์ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, วันเดียวกัน.

³กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, หนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น เล่ม 1, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2521), คำนำ.

ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาและวิเคราะห์เฉพาะหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เล่ม 1 ของกระทรวงศึกษาธิการ เท่านั้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับหนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เล่ม 1 ของกระทรวงศึกษาธิการ ในด้านรูปเล่ม เนื้อหา การใช้หนังสือ ตลอดจนปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะในการใช้ เพื่อปรับปรุงหนังสือเรียนในโอกาสต่อไป
2. เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนจากหนังสือเรียน และความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาหลักภาษาไทย
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับหนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เล่ม 1 ของกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนการเรียนการสอนวิชาหลักภาษาไทย

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับหนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทยในต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้แต่งแบบเรียนพิจารณาและเรียบเรียงหนังสือเรียนเล่มต่อไป
2. ครูและนักการศึกษาหรือผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการเลือกหนังสือเรียนจะได้แนวทางประกอบการพิจารณาเลือกหนังสือเรียนที่มีมาตรฐานดีใช้เพื่อเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน
3. ผู้จัดทำหนังสือเรียน จะได้ทราบแนวทางในการพิมพ์หนังสือเรียนให้มีมาตรฐานมากขึ้นกว่าเดิม
4. ทำให้ทราบสภาพและความต้องการด้านการเรียนการสอนวิชาหลักภาษาไทยเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ปรับปรุงหลักสูตรวิชานี้วางหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของครูและ

นักเรียนยิ่งขึ้น

5. เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยหรือวิชาอื่นต่อไป

การดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาหลักสูตร หนังสือ วารสาร เอกสารและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสัมภาษณ์ครูที่สอนวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 คน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. ศึกษาเกณฑ์ในการเลือกหนังสือเรียนซึ่งเขียนไว้ในตำราทั้งของนักการศึกษาไทยและต่างประเทศ ที่เป็นที่ยอมรับได้ในวงการศึกษา
3. สร้างแบบสอบถามเพื่อสอบถามความเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับหนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทย รวมทั้งการเรียนการสอนวิชาหลักภาษาไทย โดยใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์หนังสือเรียนที่สร้างขึ้นจากข้อ 2 เป็นหลัก
4. ทดลองแบบสอบถามที่สร้างขึ้นกับครูที่สอนภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีใช้ตัวอย่างประชากร จำนวน 8 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 50 คน แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้แบบสอบถามมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
5. ตัวอย่างประชากรได้มาจากการสุ่มตัวอย่าง โรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งของรัฐบาลและของเอกชน จำนวน 16 โรงเรียน ครูที่สอนภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทุกคนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนละ 30 คน ในกลุ่มโรงเรียนดังกล่าวเป็นตัวอย่างประชากร รวมทั้งสิ้น 480 คน
6. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยวิธีการทางสถิติ คิดค่าคะแนนเป็นร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทดสอบเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและนักเรียน โดยการหาค่า t (t - test) ทดสอบความมีนัยสำคัญ

7. วิเคราะห์หนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เล่ม 1 ใช้แนวหลักเกณฑ์ของนักการศึกษาในประเทศและต่างประเทศดังกล่าว เพื่อให้การวิจัยหนังสือเรียนนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะความคิดเห็นของครูภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ใช้หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปีพุทธศักราช 2521 และใช้หนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เล่ม 1 ของกระทรวงศึกษาธิการในการเรียนการสอน
2. ตัวอย่างประชากรเป็นครูภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ครูและนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามมีพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์และความสามารถเพียงพอที่จะวิเคราะห์ และตอบความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือเรียนหลักภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เล่ม 1 ของกระทรวงศึกษาธิการ และการเรียนการสอนวิชาหลักภาษาไทยในชั้นนี้ได้
2. ความแปรปรวนของกลุ่มประชากรทั้งสองกลุ่มมีค่าไม่แตกต่างกัน

คำจำกัดความในการวิจัย

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งของรัฐบาลและของเอกชน
ในเขตกรุงเทพมหานคร

หนังสือเรียน หมายถึง หนังสือเรียนวิชาหลักภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เล่ม 1
ของกระทรวงศึกษาธิการ

ครู หมายถึง ครูที่สอนวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียน
รัฐบาลและโรงเรียนเอกชน

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียน
เอกชน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย